

економічної стратегії країни і спрямовуватися на реконструкцію тих підприємств, які здатні за короткий термін стати конкурентоспроможними на світовому ринку, задовольняти внутрішній попит населення в продукції та послугах, підвищувати зайнятість населення, отримувати високий прибуток і сплачувати податки, відроджувати вітчизняне виробництво і скорочувати необхідність імпорту товарів, розвивати науку та наукоємні виробництва. [7, 51-58]

Джерела та література:

1. Гаман М. Державна підтримка фінансування інновацій // Економіка України. - 2004. - № 8. - С. 44-49.
2. Долішній М.І., Бойко Є.І., Іщук С.О. Організаційно-економічні напрямки активізації інноваційної діяльності в Україні: регіональні аспекти // Регіональна економіка. - 2004. - № 1. - С. 48-54.
3. Клиновий Д.В., Пєпа Т.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України / За наук.ред. Л.Г. Чернюк: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. С. 286-287.
4. Мартиненко В. Формування державного механізму управління інвестиційним процесом в Україні: проблеми невизначеності та методи їх зняття // Економіка України. - 2004. - № 8. - С. 50-56.
5. Онишко С.В. Реалізація властивостей системи інноваційного розвитку // Фінанси України. - 2004. - № 3. - С. 113-117.
6. Соціально-економічне становище Чернігівської області за січень-жовтень 2006 року // Головне управління статистики у Чернігівській області. - 2006. – С. 131-137.
7. Папц В. Вдосконалення інвестиційної політики в країні та її вплив на розвиток інвестиційного процесу в регіоні. // Регіональна економіка. – 2006 - № 2. – С. 51-58.

Наталія Баранкова

РІПАКІВНИЦТВО В УКРАЇНІ І РЕГІОНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні виробництво ріпаку в світі перебуває у стадії піднесення, ряд дослідників називають це "ріпаковою ейфорією". Попит на цю культуру в Україні постійно зростає (особливо з боку Європи), відповідно розширюються і площі під нею.

Нарощування виробництва ріпаку в промисловому обсязі сприяло б значною мірою подоланню досить гострої енергетичної кризи в нашому регіоні, до того ж дозволило б залучити до господарського обороту землі, що зазнали радіоактивного забруднення в результаті аварії на Чорнобильській АЕС. З одночасним поліпшенням екології ґрунту це дозволить організувати виробництво і використання альтернативного виду пального для тракторів та автомобілів - біодизелю [4].

Вагомий внесок у висвітлення загальнотеоретичних і практичних аспектів розвитку ріпаківництва зробили українські та зарубіжні вчені: Ф.Ф. Адамець, В.І. Бойко, В.М. Бондаренко, П.С. Вишнівський, В.Д. Гречкосій, О.Г. Дерев'янка, А.В. Іщенко, М.В. Калінчик, В.В. Лихочвор, О.О. Мітченко, Д.І. Нікітчина, А.А. Побережна, Р.Р. Проць, С.А. Серєда, О.Г. Шайко, Стефан фон Крамон-Таубадель, Людвіг Штрівєр та інші науковці.

Однак залишається не до кінця вирішеним стратегічне питання забезпечення енергетичної незалежності сільськогосподарського виробництва шляхом розвитку біодизельного виробництва в Чернігівському регіоні. В зв'язку з цим виникає завдання оптимізації структури посівів озимого та ярого ріпаків з урахуванням регіональних особливостей, а також розроблення економічного механізму взаємовідносин між учасниками господарської діяльності та створення ефективної

маркетингової системи, зон виробництва та переробки ріпаку щодо природно-економічних умов.

Метою даної статті є дослідження стану та основних напрямів розвитку ріпаківництва в регіоні з урахуванням досвіду розвинутих країн.

Якщо розглянути сучасний етап розвитку світової економіки, то він характеризується глобалізацією на всіх рівнях. Зокрема, у світі помітна тенденція до збільшення вирощування олійних культур та, відповідно, виробництва олії як для харчових цілей, так і для технічних. Можна упевнено стверджувати, що найближчими роками перспективним залишиться виробництво олійних культур на світовому ринку рослинницької продукції. Що ж до структури споживання, то серед 17 олійних культур світове лідерство належить соєвій олії - 25,8%, друге місце посідає олія пальмова - 21,2% і на третьому - олія ріпакова - 9,85%. Пропозиція на світовому ринку соняшникової олії скоротилася до 6,6%.

Площа посіву ріпаку у світі займає 22,0-24,0 млн. га, при середній врожайності 13,0-15,0 ц/га. Найбільші площі вирощування ріпаку сконцентровані в Китаї, Індії та Канаді. Країни європейської співдружності виробляють лише 8,91 млн. т насіння цієї культури. В Україні, безперечно, виробництво ріпаку має всі підстави стати одним із головних пріоритетів в міжнародному розподілі праці (тобто зможе привнятись до європейського лідера по вирощуванню ріпаку - Німеччини).

Важливим стимулом до нарощування виробництва цієї культури в Україні є світовий попит на насіння ріпаку, який весь час зростає, значною мірою через зацікавленість європейських виробників біодизельного палива у поставках ріпакової олії та насіння. Значні і потужності з переробки олійних культур в Україні, які становлять більше 4,5 млн. тонни на рік. Зростає зацікавленість до ріпакової олії з боку виробників рослинних жирів і маргаринів [3]. Зазначимо, що переробка ріпаку цікава олієдобувачим підприємствам для додаткового завантаження виробничих потужностей в періоди відсутності переробки соняшнику, а саме, в цей період відбувається збирання ріпаку в Україні.

За енергетичною цінністю насіння ріпаку в 1,5 разу перевищує горох, ячмінь і в 1,8 разу - овес. За вмістом перетравного протеїну ріпак прирівнюється до гороху і більше ніж удвічі перевищує вищезгадані зернофуражні культури. При переробці його насіння отримується побічна продукція шрот - цінний корм, джерело протеїну для сільськогосподарських тварин, який містить до 37% білка і майже 10% олії [9]. Введення шроту та ріпакового борошна в комбікорми для сільськогосподарських тварин значно підвищує їх продуктивність [2].

Насіння ріпаку використовують для виробництва гліцерину, метилового ефіру, жирних кислот, мила, спирту, сульфатів, ефірів та амінів. Олія ріпаку може конкурувати з іншими рослинними оліями та тваринними жирами, які використовують для технічних цілей.

Масла з насіння високоерукових сортів використовуються для виробництва мастильних матеріалів з високою стійкістю: гідравлічні мастила, охолоджуючі змащувальні мастила, адгезійні мастила, масла для видалення іржі, біодизельне пальне, трансмісійне масло. Заміна мінеральних масел на рослинні викликана екологічними проблемами. Ріпакова олія біологічно швидко розкладається і не несе в собі загрози для водоймищ: у ґрунті вона через 7 діб розкладається на 95 %, тоді як мінеральне масло тільки на 16% [5].

Використання ріпакової соломи для виготовлення паперу дозволить повністю забезпечити внутрішні проблеми регіону в ньому. Ця сировина може використовуватись і для виготовлення меблевих плит.

Вирощування даної культури буде сприяти нагромадженню органічної речовини, покращувати агрохімічні та агрофізичні властивості ґрунту: поліпшувати структуру, залишаючи значну частину кореневих решток (40-60 ц/га кореневих і післяжнивних решток є еквівалентом 12 т/га гною), які глибоко діють на кореневі гнилі, і буде найкращим попередником озимої пшениці та інших кормових культур, підвищуючи їх урожайність [4]. Посіви ріпаку будуть

запобігати розвитку ерозійних процесів [6]. Розвиток біотехнології у ріпаківництві дозволить регулювати не тільки загальну продуктивність рослин, а й їх стійкість до хвороб і шкідників [4].

В Україні ще не відпрацьована технологія виробництва ріпаку, незважаючи на наявність у країні сприятливих умов для його вирощування. Так, є можливість вирощувати ріпак у тих регіонах, де за кліматичними умовами соняшник не культивується. З агроекологічної точки зору, саме українське Полісся та Лісостеп мають найсприятливіші ґрунтово-кліматичні умови для вирощування озимого та ярого ріпаків. Поряд із традиційним регіоном вирощування ріпаку - Західною Україною, найперспективнішими є Чернігівська, Сумська, Черкаська, Полтавська області, де за останні роки спостерігається стрімке зростання (в 20-50 разів) валових зборів озимого ріпаку. Зокрема, достатньо висока родючість ґрунтів Лісостепової зони Чернігівської області, їх задовільна водо- і повітропроникність, достатня наявність опадів і температурний режим при застосуванні рекомендованих агротехнічних заходів дозволять вирощувати цю культуру і отримувати 25-40 ц/га насіння.

Але, на жаль, обсяги виробництва даної культури в нас незначні, лише в 2005-2006 рр. спостерігається порівняно значний ріст виробництва (до 284,4 тис. т, згідно з офіційними даними, що майже удвічі вище минулого сезону, табл.1).

Таблиця 1.

Динаміка виробництва ріпаку в Україні

Показники	2002/03 МР	2003/04 МР	2004/05 МР	2005/06 МР	2006/2007МР
Посівна площа, тис. га	70	58	104,3	230,0	520,0*
Урожайність, ц/га	8,7	9,9	12,7	14,5	13,5*
Валовий збір, тис. т	60,9	57,4	135,3	284,4	418,4*

У процентному співвідношенні частка ріпаків у виробництві олійних культур в Україні коливається від 1 до 6 %, або 100-300 тис. тонн на рік. Серед причин порівняно невеликого виробництва насіння ріпаків можна назвати низьку врожайність цієї культури (з 1995 по 2006 рік середня врожайність виросла з 6,6 ц/га до 14,5 ц/га, тоді як в розвинутих країнах вона досягає 30-35 ц/га). Варто додати до цього і недостатнє стимулювання розвитку виробництва на державному рівні, і неякісний насінневий фонд. Окрім того, сільгоспвиробники часто віддають перевагу виробництву соняшнику.

У проєкті програми розвитку ріпаківництва в Україні до 2010 року заплановано збільшення площі під цією культурою до 3 млн. га, або 10 % ріллі, а валове виробництво довести до 5,5 млн. т [1]. Зокрема, в Чернігівській області на сьогодні під ріпак використовується менше 1% ріллі. Стратегія розвитку виробництва спрямована на створення регіональних зон концентрованого вирощування як озимого, так і ярого ріпаків - від 10 до 30 тис. га. Це дасть змогу науково забезпечити процес його вирощування й оптимально використовувати наявні ресурси, централізувати сушіння, зберігання товарного насіння, зменшити питому вагу накладних витрат, організовувати відправку великих оптових партій покупцям насіння.

Виходячи з вищевикладеного та враховуючи внутрішні резерви розвитку Чернігівського регіону, пропонуємо розширити площі посівів ріпаку, зменшивши посіви зернових культур, що використовувались на фуражні цілі, та малопродуктивних кормових культур, а також дослідити можливість і доцільність його вирощування на виведених із господарського обороту землях Чорнобильської зони. Для підвищення рентабельності вирощування ріпаку пропонуємо застосовувати передові технології. В господарствах, де крім зернових, будуть вирощуватись просапні культури (кукурудза, цукрові буряки), пропонуємо в сівозмінах насичення ріпаку до 10 %. А в господарствах, де в основному будуть вирощуватись зернові культури суцільного посіву, насичення ріпаку в сівозміні може становити 25-30 %. Збільшивши площі посівів цієї культури до 10 відсотків загальної площі ріллі в області, пропонуємо переробляти 75 відсотків отриманого

врожаю на біопаливо. Це дасть змогу пом'якшити проблему стабільного постачання енергоресурсів аграрному сектору економіки регіону за рахунок власного екологічно чистого відновлювального джерела.

Наступним кроком розробки даної проблематики буде дослідження економічної ефективності розвитку галузі.

Джерела та література:

1. Абрамик М., Масло І., Чехов А. Знову про ріпак: досить необачливих балачок//Агробізнес сьогодні. - 2006. - № 3. - С. 18-19.
2. Артемов І.В., Кисилев А.М. Пути увеличения производства кормов и растительного масла// Кормопроизводство. - 1997. - № 4. - С. 2-7.
3. Бардін Я.Б. Ріпак: від сівби до переробки. - К.: Світ, 2000. - 106 с.
4. Гайдаш В. Ріпак: його сучасний стан і перспективи в Україні// Пропозиція. - 2002. - № 8-9. - С. 50-51.
5. Митченко О.О. Особливості розвитку внутрішнього і зовнішнього ринків ріпака та продукції його переробки// Економіка АПК. - К., 2002. - № 6. - С.101-106.
6. Перспективи та можливості розвитку ріпаківництва // Сингента. - 2005. - Осінь. - С. 9-11.
7. Програма розвитку агропромислового виробництва Чернігівської області на 2007-2010 роки. - Чернігів. - 2007. - 53 с.
8. Програма розвитку ріпаківництва Чернігівської області на 2005-2010 роки. - Чернігів. - 2005. - 17 с.
9. Утешу Ю.А., Лобас М.Г. Кормовые ресурсы флоры Украины. - К: Наукова думка. - 1996. - 218 с.

Вероніка Верба

КЛАСИФІКАЦІЯ КОНСУЛЬТАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

*Типи проєктів, якими займаються консультанти,
є такими ж різноманітними, як і менеджмент.*

Філіп Уїкхем

Актуальність. Сьогодні перемогу у конкурентній боротьбі практично неможливо забезпечити тільки матеріальними ресурсами компанії. Основу її стратегічних компетенцій формують передусім нематеріальні активи - інтелектуальна складова бізнесу. Тому залучення такого інтелектуального ресурсу, як управлінське консультування, стало у світовій практиці об'єктивною необхідністю для забезпечення довгострокового стратегічного розвитку сучасної компанії.

Зміна парадигми управління, яка спостерігається в Україні (як й в інших країнах на пострадянському просторі), супроводжується зміною ставлення керівників підприємств до залучення зовнішніх консультантів для вибору, розробки та реалізації проєктів розвитку компанії. Дослідження рівня розвитку управлінського консультування в Україні, яке проводилося українською асоціацією менеджмент-консультантів (УАМК) спільно з PricewaterhouseCoopers, свідчить про позитивне ставлення керівників і топ-менеджерів вітчизняних підприємств до співробітництва з консалтинговими фірмами: 70% з опитуваних вважають управлінське консультування корисним, особливо в галузі питань удосконалення процесу ведення бізнесу, стратегічного планування, впровадження інформаційних систем і технологій [1].

Процес консультування має на меті здійснення або підтримку змін, що ведуть до покращення результатів діяльності компаній. Зміни, незалежно від того, наскільки вони значні та масштабні, можна уявити як певний проєкт, що вимагає затрат часу, грошей та зусиль. Якщо зусилля та відповідальність, що передбачаються проєктом, підприємство готове поділити з консультантами, такий проєкт стає консультаційним [2].

Постановка проблеми. Як свідчить практика, взаємодія консультантів та